

L'ARCADI al país de les OLIVERES

Guia Didàctica

Cécile Barbeito

amb la col·laboració de Bernat Oliveres i Mar Valldeoriola



Creació i redacció: Cécile Barbeito
Amb la col·laboració de Bernat Oliveres i Mar Valldeoriola
Disseny i maquetació: Bindi Books, S.L.

Els fragments que s'han fet servir per a aquesta publicació s'inscriuen en la legalitat establerta per l'article 32 del Reial Decret Legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, pel que s'aprova el text refós de la Llei de Propietat Intel·lectual.

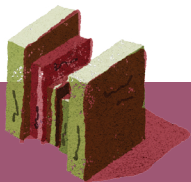


CC BY-NC-ND 4.0

Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Aquesta publicació està subjecta a una llicència de Creative Commons.

Orientacions didàctiques	4
Objectius	4
Com utilitzar aquest material?	4
Estructura de continguts	4
Metodologies	4
Com dinamitzar les reflexions?	5
Continguts curriculars	6
Principis de l'Educació per la Justícia Global	7
L'Arcadi Oliveres, qui era? Retrat robot d'un activista	8
Activitat 1: Retrat-Robot	9
Molt a dir i molt per fer!	10
Activitat 2: Creuar el riu	10
Activitat 3: La seguretat a la regió de Xitifajroa	13
Activitat 4: Luxe o Bancarrota	16
Activitat 5: Mots importants	20
Activitat 6: Oxímorons conseqüents	21
El país de les oliveres	24
Activitat 7: Divulga tu també!	24
Activitat 8: Modifica el teu consum	26
Enllaços a recursos educatius	29



ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Objectius

Aquest material didàctic proposa:

- Plantejar-se preguntes relatives a les causes i les conseqüències de les desigualtats al món.
- Aplicar estratègies de pensament crític i empàtic.
- Reconèixer el rol de persones, col·lectius invisibles i moviments socials en la generació d'una consciència solidària, l'eliminació de desigualtats, la consecució de drets i millores socials.
- Participar en la creació de futurs possibles alternatius.

Com utilitzar aquest material?

Estructura de continguts

El material proposa diferents itineraris, en funció de la disponibilitat de temps o el plantejament: si és a partir d'una àrea o matèria, el temps dedicat probablement sigui més curt, mentre que si es planteja com un projecte globalitzat es poden fer totes les activitats, repartides en 2 o 3 matèries. En àmbit formal, es recomana abordar els continguts del llibre en un mínim de 3 sessions de 50 minuts.

A cada activitat s'especifica l'edat adequada a partir de la qual és adient per un grup.

Continguts i objectius	Temps (minuts)	Activitats		
		Primària	Secundària	No formal
L'Arcadi Oliveres, qui era? · Conèixer la figura de l'Arcadi Oliveres · Reflexionar sobre potencialitats i límits de l'activisme	1 sessió aprox. 50'	Activitat 1	Activitat 1	Activitat 1
Molt a dir i molt per fer! · Comprendre les problemàtiques associades al decreixement, el frau fiscal, les migracions, el deute extern, el comerç just i el consum responsable, el pacifisme, el capitalisme, la democràcia i els drets.	1 sessions aprox. 50'	Activitat 5	Activitat 6	-
	3 sessions aprox. 50'	Activitats 2, 3 i 5	Activitats 3, 4 i 6	Activitats 2, 3 i 4
El país de les oliveres · Actuar per un món més just i sostenible	1 sessió aprox. 50'	Activitat 7	Activitat 7	Activitat 7
	2 sessions aprox. 50'	Activitats 7 i 8	Activitats 7 i 8	Activitats 7 i 8

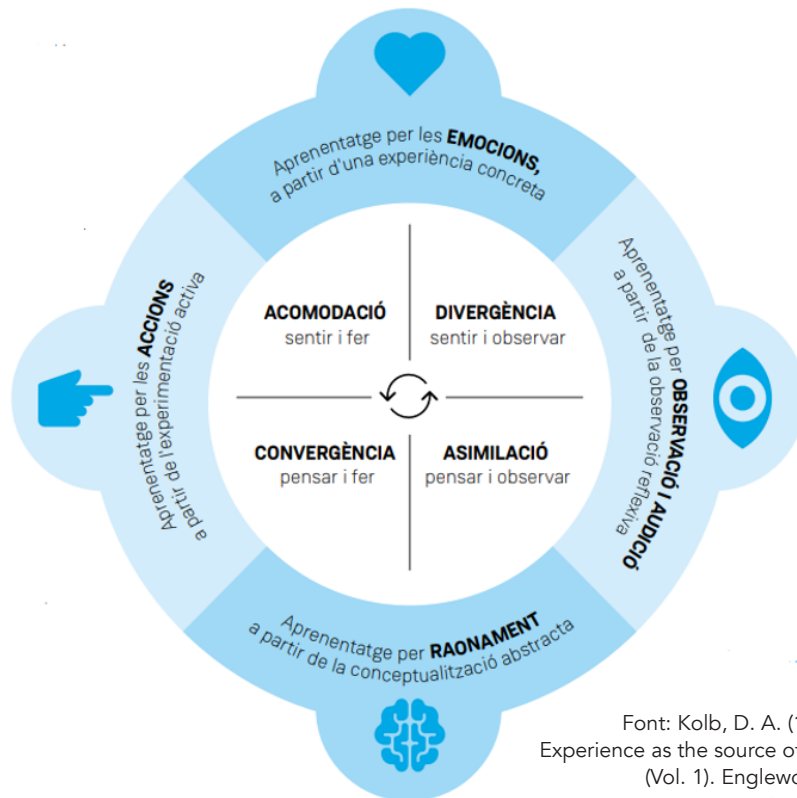
Metodologies

Les activitats d'aquest material s'inspiren en metodologies coherents amb els valors del llibre, com l'**aprenentatge cooperatiu** (exercicis cooperatius, treball en grups d'experts), l'**enfocament socio afectiu** (dinàmiques de grup), i el **pensament crític** (rutines de pensament, valoracions a les dinàmiques per afavorir la reflexió i l'opinió personal, pensament creatiu per imaginar futurs...).

Com dinamitzar les reflexions?

L'Arcadi deia que per transformar el món calia observar, després pensar i finalment actuar. Però que el coneixement per al canvi no servia per a res si aquest canvi no es feia per amor.

En aquest sentit, per a les activitats proposem fer servir l'enfocament socio afectiu. Aquest pretén facilitar la relació entre les emocions i les qüestions socials, convida a què cada temàtica s'abordi per mitjà de 4 elements: l'emoció, l'observació/l'audició, l'anàlisi i l'acció. Com argumenta Kolb, aprendre qüestions a partir d'aquests quatre elements facilita l'aprenentatge de persones amb habilitats d'aprenentatge diferents (acomodació, divergència, assimilació i convergència).



Font: Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* (Vol. 1). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

D'acord amb aquest plantejament, s'ha de vetllar perquè cada activitat mobilitzi les emocions, l'observació, el raonament i les accions. A les activitats en general i sobretot a les dinàmiques de grup, és important que les preguntes formulades a l'alumnat segueixin aquesta estructura:

EMOCIÓ:

Moltes de les activitats busquen activar les emocions, principalment perquè, segons les neurociències, activar-les és de les millors maneres d'aprendre i de recordar els aprenentatges. Pregunteu a l'alumnat com s'ha sentit fent l'activitat.

OBSERVACIÓ:

A continuació formuleu preguntes per tal que l'alumnat observi i descriuï com s'ha desenvolupat l'activitat, fent-se conscient del que ha succeït i del que en poden aprendre.

RAONAMENT:

Seguidament, convideu l'alumnat a relacionar el que ha observat durant l'activitat amb conceptes i reflexions del llibre, buscades en altres fonts, o fruit de la seva reflexió. L'objectiu és abstraure's del fet anecdòtic de l'activitat i treure'n aprenentatges més generalitzables. En què s'assembla i es distingeix el que ha succeït a l'activitat amb la realitat?

ACCIÓ:

L'acció pot prendre dues formes. Per a l'una, en acabar cada activitat, pregunteu com es podria millorar una situació observada i formuleu propostes d'acció. Per a l'altra, organitzeu una acció i feu-la realitat.

Continguts curriculars

Els continguts d'aquest llibre estan pensats per a un públic divers, a partir de 10 anys. [El currículum actual](#) (Decret 175/2022) recull de forma significativa molts d'aquests plantejaments i continguts. Aquest llibre s'ajusta al currículum, atès que:

- Parteix de [situacions reals](#): El punt de partida són problemàtiques actuals que afecten els éssers vius del planeta. A moltes activitats, es reflexiona sobre com ens afecten aquestes problemàtiques, s'aporten dades actualitzades, i es demana a l'alumnat que indagui més sobre aquests fets.

- La proposta educativa es pot abordar com un **projecte transversal i globalitzador** (a través d'àrees i matèries com les ciències socials, l'art, l'expressió escrita, les matemàtiques, etc.), i que es corresponen molt directament amb el de la [Competència ciutadana](#) i el **Vector de ciutadania democràtica i consciència global**.

- Es correspon molt directament amb competències i sabers de l'**àrea de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural** a Primària (competències 2, 6 i 7), i de les **matèries de Ciències Socials** (p. 265 del Decret 175/2022, en particular la competència 9, p.276), **Economia bàsica** (p. 302, en particular la competència específica 2, p. 305), **Educació en valors cívics i ètics** (p. 310, en particular la competència específica 4, p. 314), **Emprenedoria** (p. 350), i fins i tot, en menor mesura, **Matemàtiques** (p. 404) a l'ESO.

Principis de l'Educació per a la justícia global

Molts continguts del llibre nodreixen els continguts de l'Educació per a la justícia global, un concepte molt utilitzat per les ONG, i equiparable a l'Educació per a la ciutadania, o l'Educació per la transformació social. L'Educació per a la justícia global és "un paradigma educatiu que proporciona eines per qüestionar i transformar de manera crítica el model social, polític i econòmic existent (treballar sobre les causes que generen desigualtats i conflictes), un model que genera violències estructurals que deriven en greus injustícies socials", i persegueix els objectius de la infografia de la pàgina anterior.

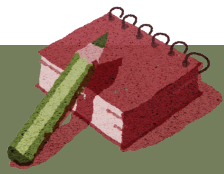
Per posar a la pràctica aquests objectius, és fonamental aplicar diverses estratègies didàctiques que facin que:

1. Eduquem per qüestionar: allò educatiu és polític.
2. Eduquem en la consciència de la interdependència i l'ecodependència.
3. Desaprenem la manera de mirar el món.
4. Aprenem col·lectivament.
5. Eduquem amb la tribu: teixim comunitats educadores.
6. Actuem com a forma d'educar.
7. Transformem la nostra realitat més propera.
8. Treballem pels processos no pels resultats.
9. No defugim la complexitat.
10. Posem emoció, ment i cos.

El paradigma de l'Educació per a la justícia global es pot aplicar per mitjà d'una varietat de metodologies. Una de les més destacades és l'enfocament socio afectiu.



Font: La Fede (2020). Educar per a futurs alternatius. *Guia d'Educació per a la justícia global*. Barcelona: La Fede, Organitzacions per la Justícia Global.



L'ARCADI OLIVERES, QUI ERA? Retrat robot d'un activista

Com era l'Arcadi?



A partir de la descripció de l'Arcadi (p. 10-11), de la seva línia de vida (p. 52-53) i de la resta de continguts del llibre, introduïu l'activitat descriuint, entre totes les persones del grup, com creieu que era l'Arcadi Oliveres:

Com diríeu que era personalment?

Quins temes el preocupaven?

En quins moviments va estar implicat?

Amb quines altres persones va col·laborar?

Quina proporció de temps del dia a dia creieu que dedicava a les seves causes, i quina proporció a descansar, a la seva família o al lleure?

De persones tan implicades com l'Arcadi Oliveres n'hi ha molt poques. D'aquelles que s'esforcen a fer del món un lloc més just se'n diu activistes, perquè no són passives, sinó que fan accions per canviar les situacions que volen canviar. Moltes vegades, a més, si de veritat es vol transformar una situació difícil de modificar, cal organitzar-se amb altres persones i col·lectius.

Al llarg de la història hi ha hagut moltes persones activistes "invisibles", que no són conegudes, però sense les quals no tindríem els drets que tenim ara.



la Gabriela
activista pacifista



en David
activista social i periodista



la Iolanda
activista per a la condonació del deute extern



Sufragistes
segle XIX

**Coneixeu altres
activistes invisibles
al vostre entorn?**

ACTIVITAT 1: Retrat robot



Intenció educativa:

- Desenvolupar la motivació com a element per promoure la iniciativa.
- Avaluar les fortaleses i les debilitats pròpies fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia.
- Promoure actituds que fomenten el benestar i l'equilibri emocional i social en la cerca de transformacions econòmiques i socials.

Resum:

Analitzar les habilitats del grup i dibuixar un retrat robot de l'activista format per les persones del grup.

Temps: 20 minuts.

Tipus: Interior o exterior, tranquil·la.

Edat recomanada: A partir de 10 anys.

Grup: A partir de 6 persones.

Material: Paper d'embalar i retoladors.

Desenvolupament:

Després de parlar en gran grup sobre la figura de l'Arcadi Oliveres (veure suggeriment de preguntes més amunt), passeu al treball individual: cadascú ha d'identificar les seves motivacions personals, què la mou, la motiva, la indigna (1); les habilitats personals que té per a ser activista (2), i afegir un pastís on marcar la proporció de temps que els agradaria dedicar a l'estudi, l'activisme, el lleure, els amics i la família (3).

Després, en gran grup, feu una ronda per analitzar les habilitats de cadascú com a persona pacífica-pacifista. Tot el grup diu habilitats d'una persona del grup (un mínim de tres habilitats); quan el grup acabi, fa el mateix amb la persona del costat, i així fins a tancar la roda. Es va fent un llistat. Un cop s'ha parlat de tothom, dibuixeu una figura que representarà la persona pacífica-pacifista i escriuiu en diferents parts del cos les habilitats que hem enumerat: "la capacitat d'escolta del Manel", "el bon humor de l'Aixa", etc.

Valoració i conclusions:

👁️ **Com ha anat l'activitat?** Quines causes o motius per a l'activisme heu enumerat? Quines habilitats mobilitzen? Quina prioritat li heu donat dins del vostre temps?

💖 Us sembla que hi ha moltes causes o poques, que us **motivin**? Us heu sentit còmodes quan us deien habilitats vostres? Per què? Us heu sentit còmodes quan reconeixíeu habilitats de les altres persones?

💡 Teniu el costum de **dir als altres el que fan bé**? Creieu que pot ser positiu fer-ho? Quines habilitats heu trobat de la persona pacífica-pacifista? Creieu que es poden tenir totes alhora? Les habilitats, es poden aconseguir si es treballen?

👉 **Com** ho faríeu? (veure propostes d'acció).

Altres indicacions: Com que és una activitat de foment de l'estima, és important que tothom sigui valorat amb adjectius positius dels altres. Si cal, recordeu al principi que tothom té habilitats i que, per tant, tothom hauria de rebre adjectius positius. El retrat robot també es pot fer amb fotocòpies ampliades de fotos de la gent del grup i fer un collage de dibuixos i fotocòpies.

Propostes d'acció: Cada persona pot valorar quina d'aquelles habilitats té més fluixa i proposar-se fer esforços per millorar-la, concretant com podria fer per reforçar-la. Regularment, podeu valorar els vostres avenços en grup.



MOLT A DIR I MOLT PER FER!

L'Arcadi dedicava energies a mooolts temes diferents, però que alhora estaven relacionats els uns amb els altres. En aquest apartat volem comprendre una mica millor tots aquests temes, i entendre quina relació tenen els uns amb els altres.

Per començar, us proposem "viure" aquestes situacions, perquè s'apropin més a situacions reals, i fer després una activitat per comprendre més a fons els fenòmens que s'hi tracten.

	Decreixement	Frau Fiscal	Migracions	Deute extern	Comerç just i consum responsable	Pacifisme	capitalisme	Democràcia i drets
Creuar el riu	X		X		X	X	X	X
La seguretat a la regió de Xitifajroa		X				X		
Luxe o bancarrota	X			X	X			

ACTIVITAT 2: Creuar el riu



Intenció educativa:

- Valorar com la manera com decidim gestionar els recursos condiciona les possibilitats de desenvolupament de les persones i els grups.
- Reconèixer que existeixen desigualtats a nivell de societat, regionals i mundials, fruit de l'activitat econòmica i d'una distribució de la riquesa injustes.
- Visualitzar les causes i també les conseqüències de les desigualtats.
- Reflexionar sobre com podem millorar els nostres hàbits de consum i la nostra organització social per reduir el repartiment desigual de la riquesa, dels recursos i del consum.

Resum:

Fem tres grups i cada un ha d'aconseguir creuar un riu sense caure a l'aigua.

Per fer-ho, disposen de papers de diari que els serviran de pont.

Les condicions de partida varien d'un grup a l'altre... Cal veure les d'arribada.

Temps: 40 minuts.

Tipus: Joc mogut.

Edat recomanada: A partir de 10 anys.

Grup: Gran grup distribuït en 3 grups.

Material: Fulls de diari, algun element per indicar l'arribada (corda, guix o el que tingueu a mà), fitxes dels rols de cada grup.

Desenvolupament:

- **Simuleu les ribes d'un riu** amb una amplada prou llarga perquè el joc funcioni (depenent de l'espai que tingueu i del nombre de persones del grup).
- **Formeu tres equips.** Cada equip es col·loca en una vora del riu, separats prudencialment l'un de l'altre. Expliqueu que l'objectiu de cada grup és creuar el riu sense mullar-se i en el mínim temps possible. Per fer-ho, disposen de papers de diari (simulen pedres, fustes o un pont). Cada grup té el mateix objectiu, però amb unes condicions diferents (consignes i nombre de papers de diari) definides en les fitxes de cada rol (veure fitxes de l'activitat).

• **Repartiu les fitxes dels rols** i els fulls de diari a cada grup. Al grup 1 i 3 els doneu molt paper, més del que necessiten. Al grup 2 li'n doneu molt poc, el just perquè puguin passar amb grans dificultats. Deixeu 2-3 minuts als grups per organitzar-se i preparar una estratègia. A la de tres comença el joc.

Valoració i conclusions:

Un cop els tres grups han travessat el riu, mireu com ha quedat la sala, com ha actuat cada grup i els conflictes que han pogut sorgir.

♥ **Com us heu sentit?** És important recuperar el sentiment de satisfacció o frustració que uns o altres poden patir preguntant grup per grup com s'han sentit per empatitzar amb les persones que més pateixen les desigualtats.

👁️ **Què ha passat durant el joc?** Quines actituds ha pres cada grup? Com és el camí que ha deixat cadascun? En quin cas s'ha generat més brossa?

💡 Creieu que el fet de **tenir més recursos** (en aquest cas, més papers) fa que es generi més brossa? És fàcil observar com la política de gestió dels recursos que tingui cada grup té conseqüències sobre les persones i el medi. Per què creieu que alguns grups tenien més papers que els altres? Què creieu que representa? En el món actual, els recursos condicionen el desenvolupament? Algun grup ha tingut un conflicte amb un altre? Com ha sorgit? Com s'ha resolt? Quina era la consigna de cada grup? Hi veieu similituds amb la vida real?

👉 **Què creieu** que es podria fer per reduir les desigualtats entre els grups? Què podem fer per consumir de manera més respectuosa amb el medi ambient i amb els països empobrits? (veure també les propostes d'acció).

Altres indicacions:

L'avaluació ha de vincular el que ha passat amb temes com el desenvolupament, el respecte al medi, la democràcia o la transformació de conflictes. Poden passar coses com que un grup robi papers a un altre i aquest s'hi torni (conflicte armat), que un grup arreplegui els papers que l'altre abandona (l'un viu dels residus de l'altre), que alguns saltin d'un pont a l'altre (migracions considerades o mal anomenades il·legals), etc.

Es pot enllaçar amb idees com: generar residus provoca violència estructural en forma de contaminació, tant per a qui els rep (deteriorament ambiental, pèrdua de recursos, problemes de salut...), com per a qui fabrica els productes no recuperables després de ser consumits (es malmeten matèries primeres innecessàriament i es genera contaminació industrial). Poder consumir desmesuradament vol dir que els productes són barats, per tant, es fan a costos laborals molt baixos i en zones amb legislacions ambientals i de prevenció laboral molt laxes, amb matèries primeres també barates, sovint provinents de països enriquits en recursos naturals, però empobrits econòmicament, amb governs poc democràtics i gran desestructuració social. En més d'un país el control dels recursos ha generat conflictes armats.

Un cop acabades les reflexions, **es pot visualitzar (o reproduir) el vídeo següent** [“Explicació del privilegi en l'Educació”](#) sobre privilegis personals, i obrir un diàleg sobre quins motius, familiars, socials, econòmics o altres fan que les condicions de sortida de les persones no siguin iguals, ni dins d'un país ni en el sistema mundial.

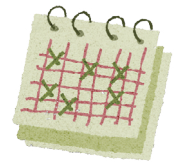
Propostes d'acció:

Visiteu una cooperativa de consum responsable i sostenible. Conegueu com s'organitza i com reparteix el treball, com apliquen el decreixement i la sostenibilitat, consum responsable, comerç just, respectar drets... També podeu escollir una lluita social que demani una distribució més equitativa de la riquesa (treballadors d'empreses que reclamen més drets socials, etc.). Visiteu-los perquè us expliquin les seves demandes i doneu-los suport de la forma que us sembli més convenient.

Fitxes de l'activitat 2: Rols i consignes per a cada grup

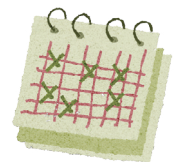
GRUP 1

El vostre objectiu és que tot el grup creui el riu en el mínim temps possible. Per creuar el riu heu d'avançar sobre papers de diari. Si algú us demana papers, podeu decidir si els en voleu donar o no. Si algú intenta robar-vos o atacar-vos us podeu defensar. Si algú trepitja terra ha de tornar a començar.



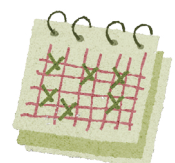
GRUP 2

El vostre objectiu és que tot el grup creui el riu en el mínim temps possible. Per creuar el riu heu d'avançar sobre papers de diari. Podeu robar fins a tres fulls de paper al grup 1. Només tres fulls i només del grup 1! Si algú trepitja terra ha de tornar a començar.



GRUP 3

El vostre objectiu és que tot el grup creui el riu en el mínim temps possible, concentrats per no trepitjar fora del paper i sense aturar-vos. Per creuar el riu heu d'avançar sobre papers de diari. Només podeu utilitzar sis fulls de tots els que teniu, són papers suficients per fer-ho molt bé. La resta els guardeu per no malgastar-los. No podeu deixar cap paper al riu, heu de fer arribar els sis fulls a l'altra banda juntament amb vosaltres. Si algú trepitja terra ha de tornar a començar.



ACTIVITAT 3: La seguretat a Xitifajroa



Intenció educativa:

- Conèixer el valor social dels impostos per mantenir els drets de la ciutadania, l'accés als serveis públics i reduir les desigualtats.
- Entendre que darrere de la distribució dels pressupostos hi ha algun concepte de seguretat (seguretat militar, dels estats / seguretat de les persones).
- Reflexionar sobre les dinàmiques de por que porten a dedicar recursos a la seguretat militar.

Resum:

Tres grups han d'aconseguir mantenir enlaire el màxim nombre de globus possible.

Cada grup representa un estat i cada globus, una part del pressupost del país.

Els grups hauran de decidir quins globus agafen.

Temps: 30-40 minuts.

Tipus: Dinàmica de grup.

Edat recomanada: A partir de 10 anys.

Grup: A partir de 8 persones.

Material: Globus de 4 colors diferents i en quantitat suficient (un mínim de 60, 15 per color, a repartir entre els 3 grups), fotocòpies dels rols (veure fitxes de l'activitat) i un xiulet. Un espai ampli.

Desenvolupament:

• **Preparació del joc:** formeu tres grups separats en l'espai de la sala. Al centre es posen quatre caixes amb globus de diferent color en cadascuna: verd: soldats i armament; blau: hospitals; vermell: escoles; groc: llocs de treball. Les caixes haurien de tenir un cartell que indiqui quin recurs representa cada color. S'explica als grups que cadascun representa el govern d'un país de la regió de Xitifajroa, i que els globus són els recursos que cada govern destina a sanitat, educació, ocupació, i defensa. Repartim a cada grup el seu rol i els donem 3-4 minuts perquè preparin l'estratègia que volen seguir per aconseguir el seu objectiu.

• **Comença la dinàmica:** cada govern ha d'aconseguir inflar i mantenir el màxim de globus enlaire, tenint en compte que cada globus representa els recursos dedicats a l'exèrcit, a l'educació, a la sanitat o al treball. Només comptaran com a recursos útils per al país els globus que cada equip sostingui a l'aire: si cauen perden el recurs (el/la monitor/a cooperant els punxarà amb una agulla per eliminar-los). Els equips poden inflar nous globus durant tot el joc. Per defensar-se de possibles atacs, els equips han de tenir el mateix nombre o més recursos en soldats i armes (globus verds) que els altres països (un país pot atacar si té el mateix nombre de globus verds o més que l'altre).

• **Per dinamitzar el joc,** podeu tallar la dinàmica cada 4-5 minuts amb un cop de xiulet. Els participants han d'agafar els seus globus amb les mans i mirar quants globus de cada color tenen els altres països. Podeu, llavors, afegir una norma nova:

"Hi ha una epidèmia de grip a la regió, i només hi poden fer front els països que tinguin com a mínim 2 hospitals. Els països que tinguin menys de 2 hospitals perden un/a jugador/a".

"Els docents estan descontents de tenir uns sous massa baixos i fan vaga. Els països que tinguin menys de 2 globus en educació en perden un".

També es poden enunciar frases per avivar el sentiment d'amenaça:

"Compte! un país veí s'està armant!".

"He sentit rumors que un país de Xitifajroa us vol atacar d'aquí a poc..."

O també per introduir el tema del pagament d'impostos:

"L'empresa Foment de l'Economia Lliure ha decidit no pagar impostos en el vostre país. Cada país ha de punxar un globus".

• **Final del joc:** aturareu el joc quan cregueu que la dinàmica creada permet reflexionar sobre els objectius inicials, després de deixar uns minuts perquè experimentin les “dificultats de sostenir i governar un país”.

Valoració i conclusions:

♥ **Com us heu sentit** durant l'activitat? Algú ha experimentat satisfacció, frustració, ràbia? Per quins motius?

👁 **Quants recursos** (globus) té cada país? Ha estat fàcil aconseguir i sostenir els recursos? Heu aconseguit els que volíeu? Què ho ha facilitat/dificultat? Hi ha hagut competició entre estats? Els grups han decidit tenir molts globus verds o pocs? Hi ha hagut cap intent de petar globus dels altres grups? Què ho ha provocat?

💡 **Què representen els globus?** (recursos públics provinents dels impostos). Què representa que els haguéssiu de mantenir en l'aire? (els recursos de què disposen els estats són limitats). En el món real, quins països creieu que tenen més pressupost i, per tant, poden gastar més en educació, sanitat, etc.? Quins creieu que en tenen menys? A què creieu que es deu? D'on provenen aquests recursos?

Com que els pressupostos són limitats, cal decidir en què es gasten i en què no, i això condiciona el nivell de desenvolupament, seguretat i progrés d'un país:

A què ha dedicat cada país els seus recursos (colors)? Què fa que un país es decideixi per uns o altres recursos? És fàcil que davant la suposada amenaça d'un altre país, un estat s'armi fins a les dents i dediqui menys recursos a educació, sanitat, etc.?

Relacioneu-ho aquí amb el concepte de seguretat humana (la que respon a les necessitats de les persones) i de seguretat militar (que respon a les necessitats dels estats). Sentir l'amenaça de l'altre ens pot portar a competir-hi per passar-li davant (en poder econòmic o armamentístic) per poder respondre a un atac.

Una opció que tenen els països per poder gastar més en recursos és apujant els impostos a persones i empreses. Creieu que val la pena que les persones paguin impostos per tenir serveis públics? O depèn de en què es gastin els diners públics? En què creieu que estan ben gastats i en què no?

👉 **Si haguéssiu de decidir** com repartir els pressupostos d'un país, com ho faríeu? Quines partides tindríeu en compte? Com les distribuïríeu? Si haguéssiu de decidir quants impostos han de pagar les persones i les empreses, com ho faríeu?

Altres indicacions:

Complementeu aquesta activitat amb el vídeo “[Seguretat Humana](#)”, i/o amb algun [vídeo sobre la funció del pagament d'impostos](#).

Propostes d'acció:

Informe-vos sobre què és l'objecció fiscal a les despeses militars i feu un debat sobre si us sembla una mesura positiva, factible, i fins a quin punt permet canviar les prioritats de la despesa de l'Estat. En podreu trobar informació a:

<http://www.objecciofiscal.org/>
<http://www.solidaries.org/ofiscal/>

Informe-vos sobre qui paga els impostos que li toquen i qui fa més frau fiscal. ([Vegeu infografies i arguments](#)). Tenint en compte que no pagar impostos redueix l'Estat del Benestar, animeu les persones que tingueu al voltant a pagar impostos (IVA a l'hora de comprar productes, declaració de renda, etc.), per tal que rebutgin factures sense IVA, i, en sectors amb més frau fiscal, paguin amb targeta per augmentar el rastre dels diners pagats i reduir-ne el frau.

Fitxes de l'activitat 3: Rols i consignes per a cada grup

Govern de Xiticun

CONTEXT: sou el govern de Xiticun, un país de la regió de Xitifajroa. El vostre país està acostumat a lluitar pels recursos. La rivalitat amb el país veí de Rafaj és històrica: des de la guerra de 1934, les disputes han estat constants. El sud de Rafaj, que antigament havia estat territori de Xiticun, és ric en petroli i minerals, per això Rafaj el va envair. Ara fa 11 anys que Xiticun i Rafaj estan en pau, però com a govern de Xiticun desconfieu molt del de Rafaj, i temeu que us ataquin de nou i us robin globus.

OBJECTIU: gastar el pressupost públic d'acord amb les necessitats de la població. Heu de fer dues coses:

- Aconseguir sostenir a l'aire el màxim nombre de globus (com més globus, més recursos).
- Decidir com distribuïu el pressupost d'aquest any. Les vostres prioritats estan entre l'exèrcit, l'educació, la sanitat i l'ocupació. En escollir quants globus de cada color ompliu decidireu quin pressupost dediqueu a cada cosa (exèrcit: verd; educació: vermell; sanitat: blau; ocupació: groc).

ALTRES INDICACIONS:

- Només podreu respondre a un atac de Rafaj si teniu els mateixos recursos militars que ells o més (el mateix nombre de globus verds o més).
- Si agafeu algun globus amb les mans o cau a terra es perd.
- Podeu inflar tants globus com vulgueu durant tot el joc.

Govern d'Onaroa

CONTEXT: sou el govern d'Onaroa, un país de la regió de Xitifajroa. Onaroa és un país tranquil i pròsper, té bones relacions amb els seus veïns des de sempre.

OBJECTIU: gastar el pressupost públic d'acord amb les necessitats de la població. Heu de fer dues coses:

- Aconseguir sostenir a l'aire el màxim nombre de globus (com més globus, més recursos).
- Decidir com distribuïu el pressupost d'aquest any. Les vostres prioritats estan entre l'exèrcit, l'educació, la sanitat i l'ocupació. En escollir quants globus de cada color ompliu decidireu quin pressupost dediqueu a cada cosa (exèrcit: verd; educació: vermell; sanitat: blau; ocupació: groc).

ALTRES INDICACIONS:

- Si agafeu globus amb les mans o cauen a terra es perdran.
- Podeu inflar tants globus com vulgueu durant tot el joc.

Govern de Rafaj

CONTEXT: sou el govern de Rafaj, un país de la regió de Xitifajroa. En els últims anys Rafaj s'ha fet econòmicament molt ric. La rivalitat amb Xiticun és històrica: des de la guerra de 1934, les disputes han estat constants. Xiticun sempre ha volgut recuperar els recursos de la zona sud de Rafaj, rica en petroli i altres minerals. Ara fa 11 anys que esteu en pau, però com a govern de Rafaj desconfieu molt del de Xiticun, temeu que augmentin el seu exèrcit per preparar un nou intent d'invasió al sud de Rafaj (atacar-vos per robar-vos globus).

OBJECTIU: gastar el pressupost públic d'acord amb les necessitats de la població. Heu de fer dues coses:

- Aconseguir sostenir a l'aire el màxim nombre de globus (com més globus, més recursos).
- Decidir com distribuïu el pressupost d'aquest any. Les vostres prioritats estan entre l'exèrcit, l'educació, la sanitat i l'ocupació. En escollir quants globus de cada color ompliu decidireu quin pressupost dediqueu a cada cosa (exèrcit: verd; educació: vermell; sanitat: blau; ocupació: groc).

ALTRES INDICACIONS:

- Només podreu respondre a un atac de Xiticun si teniu els mateixos recursos militars que ells o més (el mateix nombre de globus verds o més).
- Si els agafeu amb les mans o cauen a terra es perdran.
- Podeu inflar tants globus com vulgueu durant tot el joc.

Activitat 4: Luxe o Bancarrota



Intenció educativa:

- Reflexionar de manera crítica sobre els nostres hàbits de consum, els nostres desitjos i aspiracions materials.
- Analitzar l'impacte del nostre model de consum sobre persones d'altres continents.
- Reconèixer que el model econòmic imperant és una construcció social, i que ens podem reorganitzar col·lectivament per generar noves maneres de gestionar el que és comú.

Resum:

Concurs entre l'equip Nord i l'equip Sud amb targetes de premis. En acabar el concurs, l'equip Nord haurà guanyat premis, mentre que l'equip Sud n'haurà perdut i molts hauran hagut de seure i abandonar el joc.

Temps: 50 minuts.

Tipus: Dinàmica de grup.

Edat recomanada: A partir de 10 anys.

Grup: Grup d'unes 25-30 persones.

Material: 5 sobres numerats de l'1 al 5 amb cinc targetes impreses a dins (una per sobre).

Desenvolupament:

- **Expliqueu que celebrareu el concurs "Luxe o Bancarrota"** on un equip haurà de triar 3 targetes de 5. Amb les targetes poden obtenir bé luxosos, però també la bancarrota. Cada targeta té conseqüències per tothom, així que heu de pensar bé quina targeta escolliu. Tria la següent targeta l'equip guanyador. Si li toca una targeta de Bancarrota, llavors és l'altre equip qui escull targeta (en realitat, només hi ha targetes de "Luxe" per a l'equip del Nord que sempre guanya i sempre escull targeta, doncs i targetes de "Bancarrota" per a l'equip del Sud).

- **Conformeu dos equips:** L'equip del Nord, amb 5 persones, i l'equip del Sud, format per la resta del grup. Els participants han de disposar-se drets a banda i banda de l'espai, del/la presentador/a del concurs.

- **Comença el concurs (10'):** L'equip del Nord tria un número de targeta, llegeix el contingut i en segueixen les instruccions per l'equip del Nord (que va guanyant premis) i per l'equip del Sud (que en rep les conseqüències: abandonar el joc i seure). Es repeteix de 3 a 5 vegades (fins a llegir les 5 targetes si disposeu de temps, si el grup demana córrer un risc més i/o amb 3 targetes no s'ha generat el procés de grup esperat).

Valoració i conclusions:

En plenària analitzarem la dinàmica del joc (30'):

♥ **Us ha agradat** el concurs? Com us sentiu les persones que heu guanyat? Com us sentiu les persones que heu perdut? (És probable que entre l'equip del Nord hi hagi persones contentes d'haver guanyat, i d'altres incòmodes per les regles del joc. I que en l'equip del Sud hi hagi gent amb un fort sentiment d'injustícia; dediqueu temps perquè expressin totes aquestes incomoditats). Després d'aquesta experiència, us ve de gust guanyar el concurs?

👁 **Què ha succeït** al concurs? Qui ha guanyat i perdut? Quins "luxes" s'han guanyat? Els considereu "luxes" a la vostra vida? Quines "bancarrotes" s'han donat al concurs? Creieu que les regles del concurs eren justes? En què sí i en què no? Al grup de les persones silenciades, quines s'han vist més afectades? En alguns casos, es veuen diferències entre homes i dones?

💡 D'on ha sortit **la riquesa** de poques persones? Quines conseqüències tenen els hàbits de les unes sobre les realitats de les altres? Recordem cada targeta, i discutim la problemàtica una a una:

Targeta 1 Impactes del model extractiu i del consum:

Més enllà de la contaminació de l'aigua, coneixeu altres impactes que poden generar les indústries extractives (mineres, petroleres...)? A què creieu que es deu la suposada necessitat d'haver de canviar freqüentment de mòbil?

Targeta 2 Model agroindustrial, aliments quilomètrics:

Quins impactes socials i ambientals creieu que té basar la nostra dieta en aliments produïts a milers de quilòmetres de distància? Quins riscos té produir menjar per a l'exportació?

Targeta 3 Crisi climàtica, esgotament de les matèries primeres:

Fins a quin punt contribueixen els transports a l'acceleració del canvi climàtic? Què penseu que pot passar a mesura que les reserves de petroli s'esgotin? Quins altres bé materials i naturals comencen a escassejar?

Targeta 4 Externalització d'activitats productives, explotació laboral:

D'on prové la roba que porteu posada? Per què creieu que les empreses tèxtils se'n van a aquests llocs? Més enllà dels baixos salaris, quins altres drets laborals queden desprotegits en aquests centres de producció tèxtil?

Targeta 5 Deute extern:

En el joc, quin paper tenen els bancs per als països del Nord? Quin paper tenen per als països del Sud? Què vol dir "el preu del diner"? Surt a compte demanar un préstec? Què permet i quins riscos té?

D'acord amb el que hem vist al concurs, quin paper tenim cadascuna de nosaltres sobre la realitat mundial? Què podem fer per transformar aquesta realitat? Si només canvien el consum les persones, s'assolirà un canvi real? Qui més hauria de canviar coses perquè hi hagi una transformació significativa? Què demanaríeu als governs, a les empreses i als bancs perquè el sistema mundial funcioni millor?

Per acabar, proposeu que l'equip del Nord retorni les targetes guanyades, en senyal de devolució d'uns hàbits consumistes i irresponsables.

Altres indicacions:

El nombre de persones afectades especificat a les targetes està pensat per a un grup de 25. Aquest nombre es pot modificar en funció de la quantitat total de participants. Convé mantenir, però, que el nombre de persones a l'equip del Sud, correspongui al 80% de les persones integrants del grup. En els cursos més avançats, podeu aprofitar la reflexió per introduir conceptes com l'obsolescència programada, els aliments quilomètrics, etc.

Per aprofundir sobre el deute extern, podeu fer servir el documental "[Em deus 3.000 entrepans](#)", de l'Observatori del Deute en la Globalització. Justícia i Pau, també, ofereix [tallers gratuïts sobre els mòbils, els minerals i els conflictes armats](#).

Propostes d'acció:

En aquesta activitat hem vist impactes globals de consum individuals, però és important tenir en compte que les persones sovint tenen menys impactes que les empreses, els bancs o les institucions. Identifiqueu algun actor global (una empresa multinacional, un banc, etc.) que estigui vinculat a les problemàtiques que s'han parlat a l'activitat, i envieu-lis les vostres reflexions i propostes.



Font: Adaptat de Ruiz Osoro, P. i Calero Blanco, V. (2019). *Economía solidaria. Transformar la economía para transformar el mundo*. REAS Euskadi.

Fitxes de l'activitat 4: Targetes per a posar dins dels sobres

TARGETA 1 - Luxe per a l'equip del Nord!

**"Diuen que sense l'últim model de mòbil no som ningú.
Que això no et passi a tu!"**

Us assegurem que podreu disposar de la darrera versió del vostre smartphone favorit durant... la resta de les vostres vides! Bravo!

Targeta 1 – Bancarrota per a l'equip del Sud

"... tanmateix, l'activitat minera necessària per produir els mòbils ha deixat l'aigua inservible a altres parts del món". Per això, 7 integrants de l'equip Sud cauen malaltes i han d'abandonar el joc.

TARGETA 2 - Luxe per a l'equip del Nord!

**"Qui va dir que només podem menjar tomàquets a l'estiu?
S'ha acabat limitar-nos aquest plaer!"**

Disposareu durant cada setmana de l'any d'una fantàstica cistella plena de tomàquets, pinyes, xocolates delicioses, i alvocats i tota mena d'aliments vinguts dels llocs més exòtics del món a preus baratíssims! Quina sort!

Targeta 2 – Bancarrota per a l'equip del Sud

"...i ara que els camperols i les camperoles del Sud decideixen dedicar-se al cultiu d'un sol producte, per exportar-lo al Nord, des del Nord es decideix pagar la xocolata i els alvocats a preu de ganga." Arran d'aquests canvis, les camperoles de l'equip Sud tenen aliments menys variats i més cars, perquè els produeixen per, l'exportació i els els paguen malament: per això, quatre persones d'aquest grup ja no poden viure de l'agricultura i han d'abandonar el joc. Oooh...

TARGETA 3 - Luxe per a l'equip del Nord!

**"Us agrada conduir? Què us semblaria disposar sense límit
d'un d'aquells cotxes que poden accedir als llocs més recòndits?"**

Acabeu d'aconseguir un bo per carregar el vostre vehicle de benzina tantes vegades com desitgeu. Felicitats!

Targeta 3 – Bancarrota per a l'equip del Sud

"...però, al nostre món real els límits sí que existeixen. Els vostres vehicles emetran tants gasos d'efecte d'hivernacle que s'acceleraran el canvi climàtic, els cicles estacionals variaran". En no tenir la collita esperada, sis persones del grup del Sud han d'abandonar la seva terra i buscar-se una altra manera de guanyar-se la vida als suburbis d'una gran ciutat. Oooh...

Targeta 4 – Luxe per a l'equip del Nord!

“No seria meravellós que la roba fos tan barata que poguéssim estrenar cada dia una peça nova?”

Concedit!!! Què més es pot demanar? Fantàstic!

Targeta 4 – Bancarrota per a l'equip del Sud

“...no obstant, perquè els preus estiguin per sota del que ha costat produir les peces, cal dones que treballin a les màquines durant llargues hores, sense caps de setmana i amb sous de misèria.”

Cinc dones del grup del Sud abandonen les seves famílies (i el joc) per posar-se a treballar en una màquina. Així, quin greu.

TARGETA 5 – Luxe per a l'equip del Nord!

**“No us arriba el sou per mantenir el nivell de luxes que us voleu permetre?
No patiu! Per això s'han inventat els bancs!”**

Amb l'Amic Banc, podreu gastar més diners dels que teniu, i mantenir així un sistema de consum desmesurat.

Ja no caldrà que renunciïeu a comprar res. Enhorabona!

Targeta 5 – Bancarrota per a l'equip del Sud

“...ara, si sou un país del Sud, la banca pot pujar el preu del diner tot el que vulgui, i que us costi caríssim retornar uns diners que va demanar en préstec el vostre país en el temps dels vostres avis...”.

Pel fet de pagar deutes de préstecs a un preu molt injust, el vostre país no té diners per a hospitals ni escoles. Tres persones abandonen el joc per malaltia i dos per no haver estudiat prou anys.

Per tal de lligar amb més profunditat les situacions reals que s'han viscut a les dinàmiques anteriors amb els conceptes del llibre, és recomanable complementar-les amb les següents activitats, que són més analítiques:

Activitat 5 per a Primària

Activitat 6 per a l'ESO

Activitat 5: Mots importants



Intenció educativa:

- Aclarir conceptes associats a problemes ecosocials.
- Comprendre com aquests fenòmens afecten les nostres vides, més o menys directament.
- Motivar a involucrar-se en aquests problemes envers una comunitat i un planeta basats en la cooperació, la cura i la protecció de l'entorn.

Resum:

Activitat col·laborativa per aclarir conceptes.

Temps: 40 minuts.

Tipus: Activitat analítica, amb comprensió lectora.

Edat recomanada: A partir de 10 anys.

Grup: Grups de 3-4 persones.

Material: Fulls de paper i llapis de colors.

Desenvolupament:

• **Per grups de 3-4 persones, endevineu el significat d'un concepte del llibre:** per fer-ho, escriviu en gran un concepte en el paper. Marqueu en colors si podeu distingir el que us semblen arrel, sufix i prefix de la paraula i apunteu totes les idees que us venen al cap quan sentiu aquesta paraula. A partir de les idees que hagueu escrit, mireu d'explicar què significa aquest mot en una definició. Alguns d'aquests conceptes poden ser: consum, recursos, energia, economia, malbaratament, desigualtat, impostos, estat del benestar, canvi climàtic, km0, emigrants, immigrants, deute extern, crèdit, comerç, exportació, explotació, drets humans, drets laborals, producció, cooperativa, armament, sufragi...

• **Reflexioneu** sobre com aquest mot/fenomen afecta la vostra vida, la de la vostra comunitat i la del món, mitjançant la rutina de pensament "els tres perquè":

- Per què podria importar-me a mi?
- Per què podria importar a la meva família, amics, ciutat o país?
- Per què podria importar-li al món?
- Què podem fer-hi individualment? Què podríem fer en grup (família, amics, organitzacions)? Què s'hauria de fer a nivell mundial?

Valoració i conclusions:

Alguns fenòmens que encara no coneixem afecten les nostres vides i el món.

💡 **Quins d'aquests mots/conceptes** que heu analitzat creieu que us afecten més a vosaltres? La vostra comunitat? El planeta? Hi ha consens dins del grup sobre el que més ens afecta? O opinem coses diferents? De quina manera us afecten (positivament o negativament)? Fins a quin punt en som responsables des del nostre dia a dia? (on comprem? Com mengem? Com vestim? On deixem la brossa? Com intentem entendre els altres?...). Fins a quin punt en són responsables factors que se'ns escapen (deute extern, comerç mundial, legislacions laborals d'altres països), que no podem controlar? Quin és el nostre marge d'acció per modificar allò que més ens afecta?

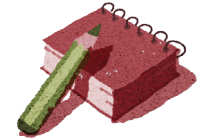
Altres indicacions:

Si el grup té experiència a fer debats en grup i/o cercles de paraula, l'activitat es pot fer en gran grup, en cercle, destacant alguns conceptes, l'un rere l'altre.

Propostes d'acció:

Identifiqueu, per cada concepte analitzat, alguna proposta d'acció recollida en el llibre responent la pregunta de més amunt "què podem fer-ne?".

Activitat 6: Oxímorons conseqüents



Intenció educativa:

- Comprendre els valors darrere de conceptes relatius a problemes ecosocials.
- Identificar relacions d'interdependència entre problemàtiques globals.
- Motivar a involucrar-se en problemes ecosocials envers una comunitat i un planeta mitjançant la cooperació, la cura i la protecció de l'entorn.

Resum:

Anàlisi de les problemàtiques com el decreixement, el frau fiscal, les migracions, el deute extern, el consum responsable i el comerç just, el pacifisme, el capitalisme, i la democràcia i els drets, inspirada en l'activitat per grups d'experts d'aprenentatge cooperatiu.

Temps: 2 sessions de 50 minuts (primera i segona part).

Tipus: Analítica, asseguda.

Edat recomanada: A partir de 12 anys.

Grup: Grup classe.

Material: Taules i cadires movibles. 8 fulls A4, 16 fulls grans (A3, cartolina o papelògraf), retoladors, fotocòpies del llibre (una fotocòpia per persona), i, si es considera necessari, una fotocòpia de la fitxa de l'activitat, a repartir a cada grup per facilitar-los les reflexions.

Desenvolupament:

Primera part: (50')

- Subdividiu la classe en 8 grups de 4 o 5 alumnes. Cada grup rep un full amb un dels 8 temes del llibre: decreixement; frau fiscal; migracions; deute extern; consum responsable i comerç just; pacifisme; capitalisme, i democràcia i drets.

Demaneu a cada grup que hi escrigui què és el que sap, d'entrada (millor si encara no han llegit el llibre), del tema que li toca analitzar: (5')

- Un cop fet, repartiu la tasca a cada grup: cadascun haurà de llegir la doble pàgina del llibre del tema que li toca (una fotocòpia per persona) (15') i escriure en un full A3 o de papelògraf la resposta a les següents preguntes (les respostes s'han d'escriure amb lletra entenedora i gran, per tal que es pugui penjar després a les parets i que la resta d'alumnes pugui llegir el resultat de l'activitat): (30')

- Causes d'aquesta problemàtica i qui se'n beneficia.
- Conseqüències d'aquesta problemàtica i qui ho pateix.
- Conceptes clau associats.
- Com ens ho imaginem en un futur? Quins serien el reptes a superar per un món millor?
- Què podem fer nosaltres per construir aquest futur?

Segona part: (50')

- Creeu 8 nous grups conformats per membres de dos grups anteriors (p.e., en el Grup A, dues persones que han analitzat el frau fiscal i 2 persones que han analitzat el capitalisme).

Cada grup paritari ha d'analitzar una expressió (l'oxímoron proposat), mitjançant les següents preguntes: què vol dir cada mot per separat? Què volen dir els mots conjuntament? Per què poden ser considerats oxímorons/contradictoris per alguns? Per què poden ser compatibles per a altres? Quina és la teva opinió i per què?

Grup A. Frau fiscal – Capitalisme: "Paradís fiscal"

Grup B. Migracions – Comerç just: "Duaners sense fronteres"

Grup C. Deute extern – Pacifisme: "Banca ètica"

Grup D. Comerç just – Deute extern: "Comerç just"

Grup E. Pacifisme – Democràcia i drets: "Guerra justa"

Grup F. Capitalisme – Decreixement: "Capitalisme verd"


Grup G. Democràcia i drets – Migracions: "Tolerància zero"


Grup H. Decreixement– Frau fiscal: "Milionaris solidaris"

Després de deixar uns 15 minuts per a la lliure reflexió, i si el grup manifesta dubtes respecte al concepte que han d'analitzar, es poden repartir les fitxes de l'activitat per facilitar la reflexió. Les preguntes que apareixen a la fitxa no s'han de respondre per escrit, només són per dinamitzar el debat en el grup per tal de respondre millor a les preguntes plantejades.

Les reflexions de cada grup s'han de plasmar de forma resumida i visual (poden ser respostes breus de cada pregunta o respostes a alguna pregunta més significativa) en un paper gran. Pengeu els fulls a les parets de l'aula o al passadís i dediqueu 5'-10' minuts a llegir els exercicis dels altres grups.

Valoració i conclusions:

 **Què heu après** del tema que us ha tocat analitzar a la primera part de l'exercici? Què heu après quan heu analitzat els oxímorons junt amb l'altre grup? Us ha aportat punts de vista molt diferents al que havíeu analitzat dins del vostre primer grup? O són temes complementaris força relacionats?

 **La reflexió sobre els oxímorons** ens porta a reflexionar sobre els models de planeta que volem. Per a algunes persones, es poden fer petits canvis en el sistema, en com s'organitza el món, que són compatibles i conciliables. Per a altres persones, calen canvis molt més radicals. Quina és la vostra opinió? Podem salvaguardar el planeta amb petits canvis? O calen canvis molt grans? És realista pensar que molta gent i molts països faran canvis molt grans en el seu consum i actituds? Ens podem permetre ser realistes en la situació d'emergència climàtica i de creixents desigualtats o cal demanar l'impossible?

Altres indicacions:

Si el grup té una comprensió lectora baixa, no cal que cada alumne llegeixi la doble pàgina, sinó que la meitat en llegeixi una, i l'altra meitat en llegeixi l'altra.

Propostes d'acció:

Demaneu al grup que identifiqui una de les propostes esmentades a la primera part de l'exercici, que pot assumir individualment, en col·lectivitat (un grup d'amics o amb la seva família).

Font: Elaboració pròpia.

Fitxes de l'activitat 5: Pistes per a facilitar la reflexió

Paradís fiscal

Un paradís fiscal és un territori on gairebé no es paguen impostos, i que algunes empreses multinacionals ho aprofiten per no pagar-ne.

Quina funció té un paradís fiscal?

Per a qui és un paradís (fiscal) i per a qui és un infern (fiscal)?

Duaners sense fronteres

En quins casos se sol utilitzar l'expressió "sense fronteres"? (p.e. Metges Sense Fronteres, Enginyers Sense Fronteres, Veterinaris Sense Fronteres)

Què significa en sentit figurat?

Banca ètica

Per quins motius es pot considerar que la banca no és ètica?

Pot existir una banca diferent?

Segons el vostre punt de vista, com hauria de ser un banc perquè fos ètic?

Comerç just

Per quins motius es pot considerar que el comerç no és just?

Pot existir un comerç diferent?

Segons el vostre punt de vista, com hauria de ser un comerç perquè fos just?

Hi ha qui pensa que no s'hauria de prioritzar l'exportació (el comerç) sinó el consum intern de les persones (sobirania alimentària). D'acord amb aquesta idea, és possible el comerç just?

Guerra justa

Per quins motius es pot considerar que la guerra no és justa?

Pot existir una guerra diferent i segons quins criteris?

O bé no hi hauria d'haver guerres?

Capitalisme verd

Per quins motius es pot considerar que el sistema capitalista no és sostenible?

Pot existir un sistema capitalista diferent i segons quins criteris?

O hi hauria d'haver un sistema econòmic que no estigui basat a produir més i més?

Tolerància zero

Tolerància zero remet al fet que es castigarà sempre que no es respecti una norma. Les normes s'han de complir sempre sí o sí? Les infraccions s'han de castigar sempre sí o sí? És equitatiu que s'apliquin les mateixes normes per a tothom, independentment del seu context familiar, origen, etc.? Té sentit que sigui així? Existeixen normes injustes?

Milionaris solidaris

Milionaris solidaris remet a persones molt enriquides que defensen que els governs haurien de fer de pagar més impostos als milionaris, per tal que la riquesa es redistribueixi millor. Afirment estar disposats a pagar més impostos i tenir menys diners perquè hi hagi menys persones empobrides. És coherent haver-se enriquit molt i ser solidari amb els altres? Es pot assolir una gran riquesa per mitjans equitatius amb les altres persones?



EL PAÍS DE LES OLIVERES

L'Arcadi somniava amb un món i un país ben diferents. Com seria aquest país de les oliveres? Què és el que no voldríem que hi hagués al país de les oliveres? Què és el que sí que hi hauria de ser? Què hem de crear de nou? Per tot això cal molt esperit crític, imaginació i constància. Fins ara hem reflexionat sobre alguns aspectes del món que no funcionen i també sobre models alternatius.

Ara ens toca a nosaltres fer-los realitat!
Per començar, tal com feia l'Arcadi, que era un gran divulgador!
(més de 365 xerrades l'any, més de 70.000 alumnes...).

Proposem que difongueu el missatge vosaltres també.



Activitat 7: Divulga tu també!



Intenció educativa:

- Analitzar manifestacions artístiques (il·lustracions i infografies) per identificar-ne les tècniques i comprendre'n la intencionalitat.
- Experimentar possibilitats expressives per transmetre un missatge a favor de la justícia global.

Resum:

Activitat artística per divulgar problemàtiques globals.

Temps: 50 minuts.

Tipus: Activitat individual.

Edat recomanada: A partir de 10 anys.

Grup: Indiferent.

Material: Paper, pintures, esponges.

Desenvolupament:

- **En gran grup**, analitzeu les il·lustracions triades a sota, compareu-les: quina paleta de colors utilitza? Quines imatges us emocionen, revoltent, indignen més? Com aconsegueix la imatge generar aquestes emocions? Compareu quines característiques tenen les imatges de la columna de l'esquerra (il·lustracions/símbols) i les de la dreta (infografies)? (10')
- **Escolliu alguna altra dada** del llibre que us hagi colpit, i feu-ne una il·lustració o infografia (es pot escriure la dada al dibuix) en un full A3. Perquè el resultat sigui harmònic, utilitzeu les mateixes tècniques (p.e. pintura) i tons similars (limitació de tres colors, tons similars als utilitzats al llibre). (20')
- **Penseu una proposta d'acció** (o, si no us en ve cap al cap, recolliu alguna proposta d'acció del llibre) que doni resposta a la problemàtica tractada, i escriviu-la en gran a l'anvers de la imatge.
- **Un cop seques, pengeu les il·lustracions** amb propostes d'acció en un arbre (preferentment una olivera!) del pati (o d'un exterior). Sempre en podeu fer fotos per difondre i ensenyar!

Valoració i conclusions:

Es recomana que, si es fan valoracions dels dibuixos propis (recomanable si el grup no té experiència en [feed-back apreciatiu](#)) o aliens (en cas que el grup hagi practicat anteriorment el [feed-back apreciatiu](#)), els comentaris siguin respectuosos i molt específics en com es podria millorar. En qual-

sevol cas, no es tracta tant de veure si els dibuixos estan correctament executats, com de valorar si el procés ha estat profitós i si el missatge es comunica bé:

👁 Com ha anat el **procés d'execució** del dibuix?

📖 **Com us heu sentit?** Quines dificultats i facilitats us heu trobat? Quines decisions heu pres per a assegurar-vos que el missatge que voleu donar a conèixer es comunica bé?

💡 **Què és el que fa** que la idea es comuniqui bé?

👋 Què és el que **es podria millorar**? Quines propostes d'acció heu destacat? Es corresponen bé a la problemàtica que heu il·lustrat?

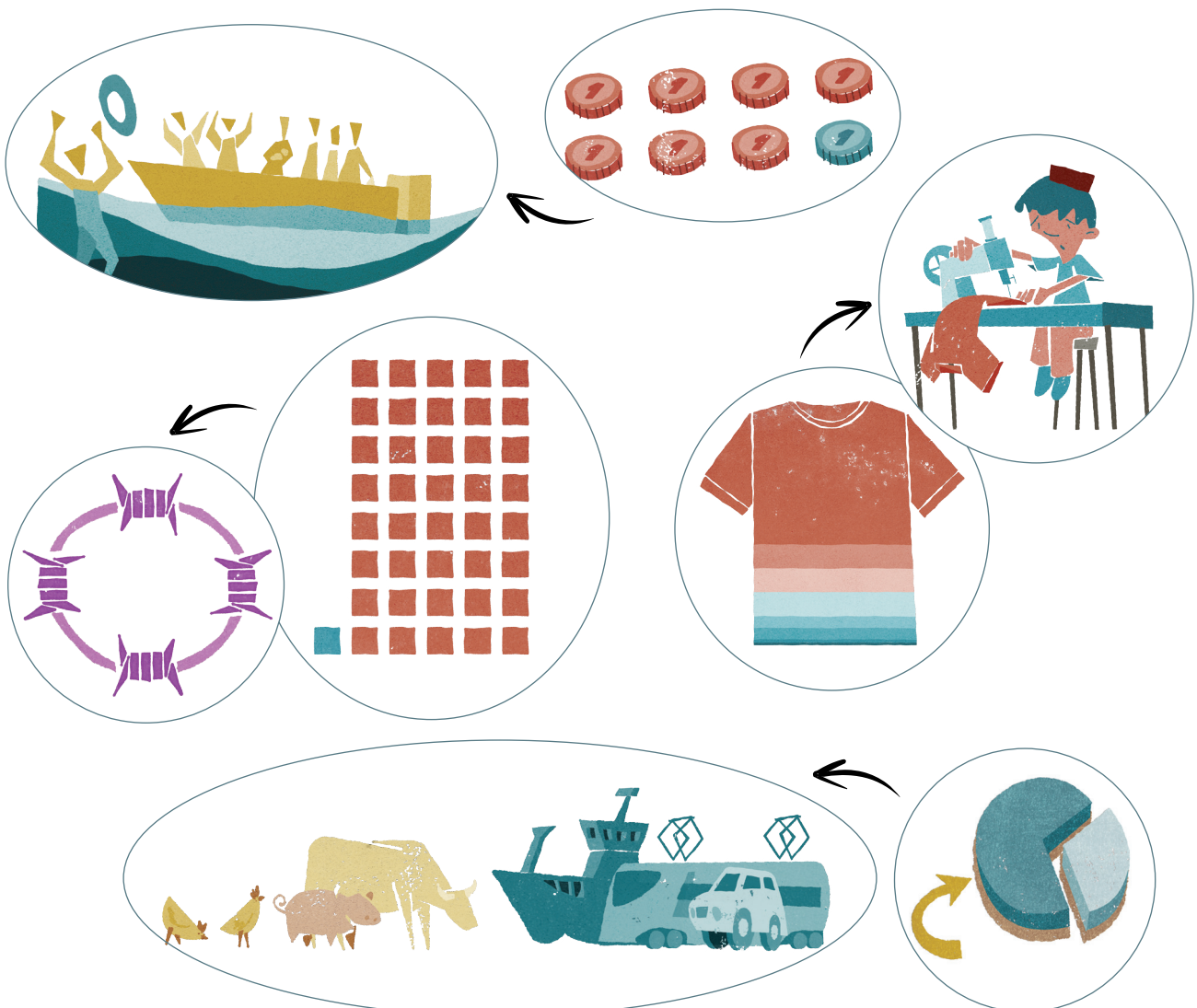
Altres indicacions:

En comptes, o a més, de dibuixos, es pot proposar escriure textos, poemes, lemes... o fins i tot campanyes de sensibilització!

Si es prefereix no penjar les il·lustracions en un arbre del pati o a l'exterior, es pot fer la il·lustració i la proposta a la mateixa cara del full, i penjar-ho en una paret de l'escola o d'un lloc visible, on es pugui veure l'exposició de dibuixos o lemes o poemes...

Propostes d'acció:

L'acció principal d'aquesta activitat és la divulgació per al canvi d'actituds. Difongueu al màxim les il·lustracions, feu-ne pòsters, pins, adhesius, murals, imatges digitals per compartir al bloc del centre, gifs... També podeu convidar les persones a comprometre's a aplicar alguna de les propostes d'acció suggerides a les il·lustracions que no hagin fet abans.



Activitat 8: Modifica el teu consum



L'Arcadi també vetllava per tenir una vida coherent amb els valors que transmetia, vigilant molt el seu consum, a risc de quedar-se sense benzina al cotxe, o de fer servir un mòbil molt vell per tal de no canviar-se'l. És fàcil canviar els hàbits de consum? Quines contradiccions tenim? Som perseverants i constants en els possibles canvis?

Intenció educativa:

- Reflexionar de forma crítica sobre els nostres hàbits de consum, els nostres desitjos i aspiracions materials.
- Analitzar l'impacte del nostre model de consum.
- Adoptar, conscientment i motivadament, un estil de vida sostenible i ecosocialment responsable.

Resum:

L'activitat parteix de quatre accions que l'alumnat ha de desenvolupar per a modificar el seu consum i fer-ne un seguiment per analitzar-ne l'impacte positiu.

Temps: Activitat allargada en diverses sessions.

Tipus: Acció quotidiana.

Edat recomanada: A partir de 10 anys.

Grup: Grup de 25-30 persones, dividit en 4 grups.

Material: La idea seria no comprar res de nou!

Desenvolupament:

- **Introduïu la importància** de la coherència d'actituds en el consum. Formeu quatre grups heterogenis i enuncieu quines són les activitats que hauran de fer i observar durant unes setmanes. A casa, cada alumne/a individualment haurà de prendre registre del consum que té la seva família (veure exemples del que s'ha d'analitzar més avall).
- **Passades dues setmanes, agrupeu les persones** que han analitzat les mateixes qüestions, i analitzeu els registres que n'han fet, per treure'n estadístiques que reflecteixin les conclusions. Distribuiu les propostes d'acció (veure propostes a la fitxes de l'activitat): disposaran d'una setmana per fer la tasca descrita (o el temps que el grup consideri adient). En la majoria dels casos, podran portar el que han fet a la classe. Si no, en poden fer una fotografia i enviar-la al/la docent.

Valoració i conclusions:

♥ Quins **comportaments** heu modificat? Com ha estat l'experiència?

👁 **Us ha costat molt o poc** fer les accions proposades? Què és el que més us ha costat? Què ho ha fet fàcil? Com us heu sentit fent aquesta acció? Val la pena l'esforç? Per què? Per què no?

👋 **Creieu que podreu mantenir** aquest comportament de forma continuada? Què ho facilitaria? (a nivell social, escolar, de país, del món...)?

Altres indicacions:

Aquesta pretén ser una activitat d'acció. Si heu de prescindir d'alguna part de l'activitat per manca de temps, prioritzeu l'acció per davant de l'anàlisi.

Propostes d'acció:

Valoreu com el centre contribueix al decreixement (auditoria ambiental de centre, anàlisi del consum (inclosos proveïdors d'electricitat, gas, banc associat, etc.), i valorar quines iniciatives es poden impulsar per [canviar el centre educatiu](#).

Fitxes de l'activitat 8: Consignes per a cada grup

Reparat, millor que nou!



Registre:

A casa, feu tres llistats: un primer dels objectes de casa que saps reparar, un segon dels objectes de casa que faríeu reparar per una altra persona si s'espatllessin, i un tercer sobre els objectes de casa que compraríeu de nou.

Anàlisi:

Analitzeu en grup les diferències entre els resultats de cada persona. Quin percentatge de reparacions pròpies, reparacions per altres, i noves compres té cada persona? Quina seria la mitjana de reparacions pròpies, professionals i compres en el grup? Inspirant-vos en les infografies vistes en l'activitat anterior, feu una representació gràfica de les dades en gran, per a poder exposar-les.

Acció:

Individualment, escolliu una peça de roba de la família que tingui un desperfecte i repareu-la (cosiu un botó o un descosid, enganxeu una genollera, (amb l'ajuda d'un adult per no cremar-te si feu servir una planxa, etc.) Un cop feta, feu-li una foto i, si podeu, porteu-la a classe el dia indicat.

Valoració:

Tenint en compte la quantitat d'objectes que repareu i compreu, quantes compres us podríeu estalviar si reparéssiu tot el que es fa malbé? Quants productes deixaríeu de consumir? Necessitem tot el que tenim?

Per actuar més:

Web de [Millor que nou](#), amb vídeos per aprendre a reparar objectes.

Low Carbon



Registre:

A casa, registreu tots els aliments del rebost i de la nevera. Marqueu amb una estrella* els que provenen de fora d'Europa, i amb dues estrelles** el que són d'origen animal boví o del porc (incloent productes làctics de vaca).

Anàlisi:

Analitzeu en grup les diferències entre els resultats de cada persona.

Quin percentatge d'aliments de proximitat (0 estrelles), relativament propers (1 estrella) o molt contaminants (2 estrelles) consumeix cadascú?

Quina seria la mitjana d'aliments propers, relativament propers o quilomètrics/contaminants en el grup?

Inspirant-vos en les infografies vistes en l'activitat anterior, feu una representació gràfica de les dades en gran, per poder exposar-les.

Acció:

Feu una recepta nova, sense carn, sense làctics i amb productes de proximitat i cuineu-la per a tota la família. Abans de menjar-vos el plat, feu-li una foto i, si podeu, porteu-la a classe el dia indicat.

Valoració:

El tipus de consum que tenim té efectes sobre la salut de les persones: el canvi climàtic (emissions de CO₂, la contaminació de l'aigua (nitrats, purins), l'explotació dels animals... L'OMS recomana no menjar carn més de dos cops per setmana.

Creieu factible assolir aquest objectiu? És fàcil reduir el quilometratge dels aliments que consumim anant a comprar al supermercat? Quines alternatives tenim?

Per actuar més:

Prioritzeu la compra de [productes de km 0](#), participeu en cooperatives de consum ecològic de proximitat i aneu a [restaurants de km 0](#).

Kit pel Residu Mínim



Registre:

A casa, registreu tots els aliments del rebost i de la nevera. Apunteu en un paper quants aliments han vingut sense embalatge (comprat en carmanyola, bossa de tela o envàs de vidre REUTILITZAT), quants aliments venen en embalatge de cartró o vidre (una estrella), i quants aliments venen en tetrabricks, porexpans, ampolles de plàstic i plàstics tous del que consumeix la vostra família (si venen en diferents materials alhora, com cartró i plàstic, anoteu el material que més residu generi).

Anàlisi:

Analitzeu en grup les diferències entre els resultats de cada persona. Calculeu quin percentatge d'aliments venen sense envàs (o estrelles), quins en un envàs poc contaminant (1 estrella) i quins en envasos molt contaminants. Quina seria la mitjana d'aliments sense envasos, amb envàs poc contaminant, i amb envàs molt contaminant? Inspirant-vos en les infografies vistes en l'activitat anterior, feu una representació gràfica de les dades en gran, per a poder exposar-les.

Acció:

Munteu un kit per a fer la compra per a reduir plàstics: carro de la compra, i, dins d'una bossa de tela, bossetes de tela, tappers, pots de vidre... i feu una foto del vostre kit. Feu-lo servir quan sortiu a comprar. També us podeu fer un bock-and-roll de roba per dur l'entrepà d'esmorzar.

Valoració:

Per a quins productes és més fàcil i més difícil reduir els embolcalls? Heu utilitzat el kit pel residu mínim? Quants plàstics estimeu que heu reduït?

Per saber-ne més:

Busqueu a la web de [Pam a Pam](#) o a d'altres on trobar botigues de venda a granel sense plàstics.

Moda que incomoda



Registre:

A casa, apunteu informació sobre el vostre armari (analitzeu les samarretes, jerseis, pantalons, etc): quina proporció de roba és nova? Quina proporció és de segona mà (heretada de germans, amics, de botigues de segona mà o d'intercanvi)? Quina proporció prové de marques barates, i per tant han pagat un sou baix a les persones que les han cosit?

Anàlisi:

Analitzeu en grup les diferències entre els resultats de cada persona. Calculeu, per a cada persona del grup, quin percentatge de roba és reutilitzat i quin és roba nova, i calculeu quina proporció és de roba de marca barata i quina garanteix una bona condició de les persones treballadores. Quina seria la mitjana de cada categoria (roba nova, roba de segona mà, roba barata, roba que no explota els treballadors)? Inspirant-vos en les infografies vistes en l'activitat anterior, feu una representació gràfica de les dades en gran, per poder exposar-les.

Acció:

Organitzeu un mercat d'intercanvi (de roba, llibres, etc.). El mercat pot ser presencial (si en teniu el permís del centre, algun dia al pati, aprofitant una festa de l'AFA, etc.), o digital (creant un grup de whatsapp o telegram). Assegureu-vos que no es llençarà cap peça de res en acabar. Allò que no tingui destinatari es portarà als canals pertinents de reaprofitament o a un mercat d'intercanvi proper. També podeu organitzar un [Banc del temps escolar](#) per intercanviar sabers (presencial o online), on cadascú ofereixi què pot ensenyar als altres alumnes.

Valoració:

Quants productes s'han reaprofitat? Quanta proporció de roba de segona mà podeu tenir?

Per saber-ne més:

[Roba neta](#), pel que fa als drets de les persones treballadores de la indústria tèxtil. També podeu consultar com organitzar o participar en iniciatives com un [Mercat d'intercanvi](#), o una [Biblioteca de coses](#).

Enllaços a recursos educatius

Amnistia Internacional:

<https://www.amnistiacatalunya.org/en-que-treballem/educacio-en-drets-humans/>

Centre Delàs:

<https://centredelas.org/recursos-educatius/>

Escola de Cultura de Pau:

<https://escolapau.uab.cat/ca/educacio-per-a-la-pau/>

Fets:

<https://fets.org/educacio/>

Fiscalitat Justa:

<https://www.fiscalitatjusta.cat/recursoseducatius/>

Fundipau:

<https://fundipau.org/educacio/>

ICIP-Institut Català Internacional per la Pau:

<https://www.icip.cat/ca/que-fem/>

Justícia i Pau:

<https://www.justiciaipau.org/index.php/oferim>

La Fede:

<https://www.lafede.cat/ca/educacio-per-a-la-justicia-global/>

ODG: Observatori del Deute en la Globalització:

<https://odg.cat/es/audiovisuales/>

Opcions:

<https://guia-didactica-finances-etiques.cat/>

Setem:

<https://www.setem.org/catalunya/que-fem/formacio/>

SIOF- Servei d'Informació per a l'Objecció Fiscal:

<https://objecciofiscal.org/qsiof-cat/>

Stop Mare Mortum:

<https://stopmaremortum.org/sensibilitzacio/>

UniPau:

<https://www.unipau.org/>

Xarxa de consum solidari:

<https://xarxaconsum.org/ca/que-fem/educacio-per-la-justicia-global-i-sensibilitzacio/>

XES – Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya:

<https://xes.cat/comissions/formacio-i-publicacions/>

Cerca col·lectius de transformació social i justícia global al teu poble/ciutat.